

Nieuwe vondst van een met uitsterven bedreigde schorrebewonende loopkeversoort in het natuurontwikkelingsgebied 'De IJzermonding' te Lombardsijde (Nieuwpoort)

Lore GEERAERT^{1,2}, Wouter DEKONINCK², Marc VAN KERCKVOORDE³, Lut VAN NIEUWENHUYSE⁴,
Léon BAERT² & Frederik HENDRICKX²

¹ Spoorwegstraat 8, B-8930 Lauwe (e-mail : lore_geeraert@hotmail.com)

² Departement Entomologie, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, B-1000 Brussel

³ Vennestraat 6, B-9051 Sint-Denijs-Westrem

⁴ Monterreystraat 43, B-9000 Gent

Abstract

We mention the rediscovery of the very rare carabid beetle *Pogonus luridipennis* (Germar, 1822) in the IJzer Estuary in Nieuwpoort in the spring of 2007.

Keywords : Carabidae, Belgium, *Pogonus luridipennis*, nature restoration.

Samenvatting

We vermelden de herontdekking van de zeer zeldzame loopkeversoort *Pogonus luridipennis* (Germar, 1822) in het IJzer estuarium te Nieuwpoort in de lente van 2007.

Résumé

Nous mentionnons la redécouverte d'un carabe très rare, *Pogonus luridipennis* (Germar, 1822), dans l'estuaire de l'Yzer à Nieuport au cours du printemps 2007.

Inleiding

Sinds 1989 wordt door het Departement Entomologie van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) langetermijn onderzoek verricht naar wijzigingen in de gemeenschappen van loopkevers (DESENDER & BAERT, 1992 ; 1995) en spinnen (BAERT & DESENDER, 1993) in het natuurgebied 'De IJzermonding' te Lombardsijde (Nieuwpoort). Dit onderzoek heeft als doel de faunasamenstelling in het gebied zo nauwkeurig mogelijk te karakteriseren en de effecten van een grootschalig natuurontwikkelingsproject te monitoren (DESENDER *et al.*, 2005, 2006 ; MAELFAIT *et al.*, 2007 ; KARAKOC *et al.*, 2011). Als gevolg van een sterke afname in schorregieden in het natuurgebied 'De IJzermonding', werden natuurherstelwerken uitgevoerd (1999–2003) om de oppervlakte aan schorre opnieuw te laten toenemen (HOFFMANN *et al.*, 2004).

Fig. 1. *Pogonus luridipennis* (foto J. Constant).

Herontdekking van *Pogonus luridipennis*

Pogonus luridipennis: België: Lombardsijde: IJzer Estuarium, Nieuw schor, 16-30.III.2007. Het exemplaar werd ondergebracht in de Belgische Carabidae collectie van het KBIN.

In 2012 werd een met uitsterven bedreigde loopkeversoort, *Pogonus luridipennis* (Germar, 1822) (Fig. 1) geïdentificeerd uit een staal, ingezameld begin maart 2007 en afkomstig uit een nieuw aangelegd schorregebied te Lombardsijde. Daar werd er gedurende 1 jaar bemonsterd met open neergaande bodemvallen in het dynamisch deel van de nieuwe slikken en schorren (Fig. 2). De gebruikte “op- en neergaande” bodemval is gebaseerd op de “airbell trap” ontworpen door DORMANN (2000). Dit valtype werd aangepast aan het groter hoogteverschil tussen laag- en hoogtij en de heviger golfslag aan onze Noordzeekust.

Pogonus luridipennis werd eerder in dit langetermijn onderzoek nog niet waargenomen en werd voor het laatst in Nieuwpoort gemeld in 1890 (zie tabel 1 en DESENDER *et al.*, 2008a,b). Schorren en slikken vormen het natuurlijk biotoop voor *Pogonus luridipennis*. In tegenstelling tot de algemenere *Pogonus chalceus* (Marsham, 1802), verkiest *P. luridipennis* eerder de lagere delen van het schor met een kalere slikbodem. Verzanding van schorregebieden vormen dan ook een belangrijke bedreiging voor deze soort.

Tabel 1 toont een duidelijke achteruitgang van *P. luridipennis* gedurende de laatste eeuw in ons land. De laatste waarneming van deze loopkeversoort in Vlaanderen dateert uit 1993 in Knokke. Voorlopig werden er verder geen *P. luridipennis* individuen meer geïdentificeerd in de staalnames van het langtermijn onderzoek.

Discussie

De vondst van deze loopkever kan duiden op het belang van de aanleg van nieuw schorrehabitat en op het succes van dit natuurontwikkelingsproject. *Pogonus luridipennis* heeft volledig ontwikkelde vleugels en er zijn verschillende vliegwaarnemingen bekend (TURIN, 2000). Dit doet ons vermoeden dat *P. luridipennis* deze nieuwe schorregebieden mogelijks opnieuw gekoloniseerd heeft. De kans bestaat ook dat de soort er in zeer lage aantallen continu aanwezig was. In dat geval kan het natuurontwikkelingsproject er voor gezorgd hebben dat de resterende populatie recent terug in aantal is toegenomen, waardoor de soort opnieuw waargenomen werd.

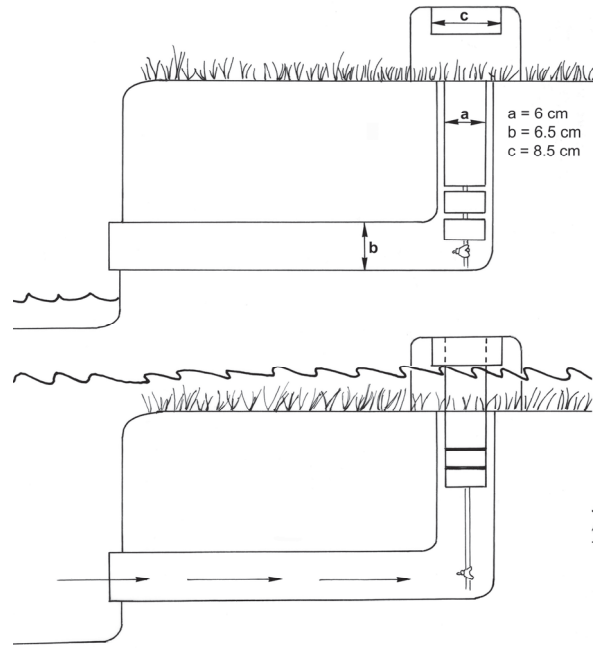

Fig. 2. Gemodificeerde “airbell trap” van Dormann (2000). a: doorsnede bodemval, b: doorsnede doorstroombuis, c: doorsnede dak. Boven laagtij en onder hoogtij.

Fig. 3. Habitat waar *Pogonus luridipennis* opnieuw werd ontdekt te Lombardsijde.

Tabel 1. Waarnemingen van *Pogonus luridipennis* in Vlaanderen sinds 1840 tot op heden. (CARABEL databank).

Jaar	Vindplaats	Aantal
1840	Oostende	1
1865	Nieuwpoort	1
1869	Zelzate	1
1870	Heist	1
1879	Oostende	1
1890	Nieuwpoort	1
1890	Knokke	1
1890	Zelzate	1
1950	Knokke	2
1950	Knokke	1
1993	Knokke	1
2007	Nieuwpoort	1

Dankwoord

We willen het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Departement Entomologie bedanken voor de ondersteuning van het langtermijn onderzoek langs het IJzer estuarium. We bedanken Jean-Pierre Maelfait[†], Konjev Desender[†] en Rudy Claus voor de jaren inzet tijdens de langetermijn bemonstering te Nieuwpoort. Verder bedanken we ook Jérôme Constant voor het prepareren van het specimen en het maken van de foto. De “airbell-trap” werd door R. Claus gemodificeerd.

Referenties

- BAERT L. & DESENDER K., 1993 - De spinnenfauna van het Militair Domein te Lombardsijde (Araneae). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 8(1) : 15-20.
- DESENDER K. & BAERT L., 1992. - De loopkeverfauna van het Militair Domein te Lombardsijde (Coleoptera, Carabidae). *Bulletin et Annales van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie*, 128 : 263-266.
- DESENDER K. & BAERT L., 1995. - Carabid beetles as bio-indicators in Belgian coastal dunes : a long term monitoring project. *Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Entomologie*, 65 : 35-54.
- DESENDER K., BAERT L. & MAELFAIT J.P., 2005. - Evaluation of the effects of recent nature development measures in the Yser Estuary on ground beetle and spider assemblages. In : HERRIER J.L. *et al.* (Eds.). Proceedings ‘Dunes and Estuaries 2005’ – International Conference on Nature Restoration – Practices in European Coastal Habitats, Koksijde (19-23 September 2005), VLIZ Special Publication 19 : 595-596.
- DESENDER K., BAERT L. & MAELFAIT J.-P., 2006. - Evaluation of recent nature development measures in the river IJzer estuary and long-term ground beetle and spider monitoring (Coleoptera, Carabidae ; Araneida). *Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Entomologie*, 76 : 103-122.
- DESENDER K., DEKONINCK W. & MAES D., 2008a. - An updated Red List of the ground and tiger beetles (Coleoptera, Carabidae) in Flanders (Belgium). *Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen*, 78 : 113-131.
- DESENDER K., DEKONINCK W. & MAES D. m.m.v. CREVECOEUR L., DUFRÈNE M., JACOBS M., LAMBRECHTS J., POLLET M., STASSEN E. & THYS N., 2008. - Een nieuwe verspreidingsatlas van de loopkevers en zandloopkevers (Carabidae) in België. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (INBO.R.2008.13). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek & Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.
- DORMANN W., 2000. - A new pitfall trap for use in periodically inundated habitats. In : BRANDMAYR *et al.* (Eds). Natural history and applied ecology of carabid beetles : 247-250.
- HOFFMANN M., ADAM S., BAERT L., BONTE D., CHAVATTE N., CLAUS R., DE BELDER W., DE FRÉ B., DEGRAER S., DE GROOTTE D., DEKONINCK W., DESENDER K., DEVOS K., ENGLEDDOW H., GROOTAERT P., HARDIES N., LELIAERT F., MAELFAIT J.-P., MONBALIU J., POLLET M., PROVOOST S., STICHELMANS E., TOORMAN E., VAN NIEUWENHUYSE H., VERCRUYSSSE E., VINCX M. & WITTOECK J., 2004. - Monitoring Natuurontwikkeling IJzermonding, 2001-2004. Bundeling van deelrapporten, Ghent University, Ghent on behalf of the Ministry of the Flemish Community, Ainal, Dept. Nature, Cell Coastal zone, 385 pp.
- KARAKOC E., BAERT L. & MAELFAIT J.-P., 2011. - The impact of nature restoration of the river IJzer estuary (Belgian coast) on the spider fauna. *Bulletin van de KBVE/SRBE*, 147 : 30-37.
- MAELFAIT J.-P., DESENDER K. & BAERT L., 2007. - Spider colonisation and source-sink effects in newly developed dunes and dikes along the river IJzer estuary. *Coast line reports*, 7 : 41-52.
- TURIN H., 2000. - De Nederlandse loopkevers : verspreiding en oecologie (Coleoptera : Carabidae). Leiden : Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS Nederland. 666 pp.
-